

Yr Holocaust a Chymru

Kindertransport 3

Cyrraedd Cymru

Nodiadau i Athrawon

Adnodd 3 o 4 yw hwn ar destun Kindertransport a gellir ei ddefnyddio ochr yn ochr â'r 3 adnodd arall. Mae'r adnoddau'n archwilio hanesion plant a oedd yn ffoaduriaid a ddaeth ar y Kindertransport i Gymru.

Mae'r adnodd wers hon yn archwilio stori Bea Green, ffoadur ifanc Iddewig o'r Almaen, a deithiodd i Brydain ar Kindertransport ac a oedd yn byw yng Nghymru ar ôl i'w hysgol gael ei symud yma fel rhan o'r cynllun ymgilio.

Mae'n cynnwys:

- Gwybodaeth gefndir am y Kindertransport a ble i ddarganfod mwy
- Disgrifiad byr o statws estron-elynn yn ystod yr Ail Ryfel Byd a ble i ddarganfod mwy
- Bywgraffiadau byr o Bea Green a Dorothy Fleming
- Diffiniad defnyddiol: Diffiniad gweithredol Cynghrair Rhyngwladol Cofio'r Holocaust o wrthsemitiaeth
- Dolenni i glipiau sain a fideo o recordiadau hanes llafar o Bea Green a Dorothy Fleming
- Llun o gerdyn Estron-elynn a Charcharor Bea Green
- Trawsgrifiadau o'r clipiau fideo a sain

Mae'r adnodd yn rhagdybio dealltwriaeth sylfaenol o'r Holocaust. Efallai y byddwch am gyflwyno taflen waith Ymddiriedolaeth Addysgol yr Holocaust (HET), ['Diffinio'r Holocaust'](#), cyn archwilio'r adnoddau hyn. Gweler hefyd [Egwyddorion Cyffredinol HET ynglŷn ag Addysgu am yr Holocaust](#).

Nodau dysgu:

- Archwilio'r heriau sy'n wynebu ffoaduriaid sy'n cyrraedd lle newydd a deall sut y gall cymunedau helpu i groesawu ffoaduriaid
- Archwilio ystod o safbwyntiau ynghylch ffoaduriaid Iddewig yng Nghymru
- Ymgysylltu ag ystod o ffynonellau hanesyddol a gwerthuswch sut y gellir eu defnyddio fel tystiolaeth i ddehongli'r gorffennol
- Archwilio pwysigrwydd y stori hon i Gymru a'r byd ehangach a'i chysylltiadau â materion cyfoes, gan gynnwys ffoaduriaid, gwrth-semitiaeth, rhagfarnllyd a hiliaeth

Cysylltiadau â'r cwricwlwm

Y Pedwar Diben

Dysgwyr uchelgeisiol, galluog sy'n:

- datblygu corff o wybodaeth ac sydd â'r sgiliau sydd eu hangen i gysylltu'r wybodaeth honno a'i chymhwyso mewn gwahanol gyd-destunau
- gallu cyfathrebu'n effeithiol mewn gwahanol ffurfiau a lleoliadau
- gallu egluro'r syniadau a chysyniadau y maen nhw'n dysgu amdany'n nhw
- ymchwilio ac yn gwerthuso eu canfyddiadau'n feirniadol

Gyfranwyr mentrus, creadigol sy'n:

- cysylltu ac yn cymhwyso eu gwybodaeth a'u sgiliau i greu syniadau a chynnyrch
- meddwl yn greadigol er mwyn ail-lunio a datrys problemau
- mynegi syniadau ac emosiynau drwy wahanol gyfryngau

Dinasyddion egwyddorol, gwybodus sy'n:

- canfod, yn gwerthuso ac yn defnyddio tystiolaeth wrth ffurfio barn
- trafod materion cyfoes ar sail eu gwybodaeth a'u gwerthoedd
- deall ac yn arfer eu cyfrifoldebau a'u hawliau dynol a democrataidd
- deall ac yn ystyried effaith eu gweithredoedd wrth ddewis a gweithredu
- wybodus am eu diwylliant, eu cymuned, eu cymdeithas a'r byd yn awr ac yn y gorffennol
- parchu anghenion a hawliau pobl eraill, fel aelod o gymdeithas amrywiol

Unigolion iach, hyderus sydd:

- â gwerthoedd sicr ac sy'n sefydlu eu credoau ysbrydol ac egwyddorol
- yn meithrin eu lles meddyliol ac emosiynol drwy ddatblygu hyder, cadernid ac empathi
- â'r hyder sydd ei angen i gymryd rhan mewn perfformiadau

Datganiadau o'r hyn sy'n bwysig

Prif Faes Dysgu a Phrofiad: Y Dyniaethau

Cam cynnydd: 3 & 4

- Mae ymholi, archwilio ac ymchwilio yn ysbrydoli chwilfrydedd am y byd, ei orffennol, ei bresennol a'i ddyfodol
- Mae digwyddiadau a phrofiadau dynol yn gymhleth a chânt eu hamgyffred, eu dehongli a'u cynrychioli mewn gwahanol ffyrdd
- Mae cymdeithasau dynol yn gymhleth ac yn amrywiol, ac maen nhw'n cael eu llywio gan weithredoedd a chredoau pobl

- Mae dinasyddion gwybodus, hunanymwybodol yn mynd i'r afael â'r heriau a'r cyfleoedd sy'n wynebu dynoliaeth, ac yn gallu cymryd camau ystyrlon ac egwyddorol

Meysydd Dysgu a Phrofiad Eraill:

Iechyd a Lles

- Mae'r ffordd rydym yn prosesu ein profiadau ac yn ymateb iddyn nhw yn effeithio ar ein hiechyd meddwl a'n lles emosiynol
- Mae'r ffordd rydym yn ymwneud â dylanwadau cymdeithasol yn siapio pwy ydyn ni, ac yn effeithio ar ein hiechyd a'n lles

Ieithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu

- Mae mynegi ein hunain drwy ieithoedd yn allweddol i gyfathrebu
- Mae llenyddiaeth yn tanio'r dychymyg ac yn ysbrydoli creadigrwydd

Sgiliau trawsgwricwlaidd a sgiliau cyfannol

Llythrennedd

- Datblygu llafaredd trwy drafodaeth, chwarae rôl, cwestiynu a chyflwyniadau, ac addasu sgiliau llafaredd ar gyfer cynulleidfa a diben tra'n gwranddo ar, a dadlau, gwahanol safbwyntiau
- Datblygu pob arddull ysgrifennu, e.e. disgrifio, esbonio, trafod, gwerthuso ac ysgrifennu creadigol, ynghyd â defnyddio terminoleg a geirfa sy'n benodol i'r ddisgyblaeth
- Sicrhau mynediad ac archwilio ystod o destunau o amrywiol leoedd a chyfnodau er mwyn dadansoddi tystiolaeth, meddwl yn feirniadol, dod i gasgliad, a gwerthuso dehongliadau a safbwyntiau

Creadigrwydd ac arloesedd

- Annog bod yn agored i wahanol syniadau a ffyrdd o feddwl, gan alluogi mynegi barn resymedig ynghylch y gwahaniaethau hyn

Meddwl yn feirniadol a datrys problemau

- Datblygu'r gallu i feddwl yn ddadansoddol a deall y gorffennol a'r presennol yn ogystal â dychmygu dyfodol posib
- Casglu, myfyrio a gwerthuso'n feirniadol y defnydd o ffynonellau a thystiolaeth

Effeithiolrwydd personol

- Gwerthuso, cyfiawnhau a mynegi ymatebion ystyriol mewn amrywiol ffyrdd

Themâu trawsgwricwlaidd

Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb (ACRh):

- Mae'r deunydd yn cynnig cyfleoedd i ddysgwyr archwilio hawliau dynol, gwerthoedd, moeseg, athroniaethau, a safbwyntiau crefyddol yn ymwneud â pherthnasoedd
- Mae'n cefnogi dysgwyr i ymgysylltu'n feirniadol â materion ACRh lleol, cenedlaethol a byd-eang yn y gorffennol a'r presennol, gan eu helpu i ddod yn ddinasyddion egwyddorol, gwybodus

Addysg hawliau dynol ac amrywiaeth (e.e., gwahaniaethu, hiliaeth, gwrth-semitiaeth, ffoaduriaid)

- Mae'r dysgwyr yn datblygu dealltwriaeth o bwysigrwydd gwerthoedd democrataidd a hawliau dynol ac yn myfyrio ar eu cyfrifoldebau dinesig

Cynefin – cefnogi dysgu mewn cyd-destunau lleol

Mae'r Holocaust yn bwnc mawr sy'n gallu ymddangos yn ddieithr i ddysgwyr yng Nghymru. Mae'r adnoddau hyn yn galluogi dysgwyr i glywed straeon pobl a gafodd eu heffeithio'n uniongyrchol gan yr Holocaust, ac a oedd yn byw yng Nghymru. Dyma straeon pobl a gyfrannodd at eu cymunedau Cymreig lleol, ac a oedd yn rhan ohonyn nhw. Fe wnaethant ymgartrefu yma a magu teuluoedd yma, ac mae eu hanes yn rhan o stori Cymru.

Mae dysgu am yr Holocaust trwy enghreifftiau lleol yn galluogi dysgwyr i ddarganfod eu hetifeddiaeth a datblygu ymdeimlad o le a chynefin. Mae hefyd yn cael gwared ar y syniad o 'arwahanrwydd' - bod hyn wedi digwydd i bobl eraill mewn lle ac amser arall - ac yn hytrach yn creu teimladau o gysylltiad ac empathi. Gall yr enghreifftiau lleol hyn helpu dysgwyr i ddeall y cysylltiad rhwng hanes Cymru a digwyddiadau byd-eang fel yr Ail Ryfel Byd a'r Holocaust.

Y rhestr lawn o 20 adnodd am Yr Holocaust a Chymru yw:

- [Kindertransport 1: Bywyd Iddewig yng Nghanolbarth Ewrop cyn yr Ail Ryfel Byd](#)
- [Kindertransport 2: Y daith i Brydain](#)
- [Kindertransport 3: Cyrraedd Cymru](#)
- [Kindertransport 4: Bywyd yng Nghymru](#)
- [Kristallnacht 1: Atgofion o Kristallnacht](#)
- [Kristallnacht 2: Y bar mitzvah olaf](#)
- [Arlunwyr Iddewig yng Nghymru 1: Josef Herman](#)
- [Arlunwyr Iddewig yng Nghymru 2: Heinz Koppel](#)
- [Aero Zipp Fasteners yn Ystad Fasnachu Trefforest](#)
- [General Paper and Box Manufacturing Company yn Ystad Fasnachu Trefforest](#)
- [Caethiwo 'estron-elynyon' 1](#)
- [Caethiwo 'estron-elynyon' 2](#)
- [Ffoaduriaid Iddewig fel gweision domestig](#)
- [Meddygon, deintyddion a nyrsys yng Nghymru oedd yn ffoaduriaid Iddewig](#)
- [Ffoaduriaid Iddewig ym Myddin Prydain yn ystod yr Ail Ryfel Byd](#)

- [Bywyd crefyddol ffoaduriaid Iddewig yng Nghymru](#)
- [Yr Iaith Gymraeg](#)
- [Rhyddid](#)
- [Hunaniaeth](#)
- [Cofio'r Holocaust](#)

Syniadau ar gyfer gweithgareddau

Gweithgaredd 1

Gellid defnyddio'r adnodd i archwilio sut y gallai ffoaduriaid fod wedi teimlo wrth gyrraedd Cymru. Gofynnwch i'r dysgwyr sut deimlad yw cyrraedd lle/gwlad nad ydyn nhw erioed wedi bod iddi o'r blaen. Trafodwch sut y gallai hynny deimlo heb i'w rhieni neu warcheidwaid fod yn bresennol.

Gwylwch [Glip Fideo: Bea Green – Cyrraedd Cymru](#) a gofynnwch i'r dysgwyr nodi sut roedd Bea yn teimlo ar wahanol adegau o'r daith ac yn ystod ei chyfnod yng Nghymru. Dylai dysgwyr nodi profiadau cadarnhaol a negyddol.

Cwestiynau defnyddiol eraill:

- Pam y gallai'r daith trên fod wedi bod mor frawychus i Bea?
- Oes yna arwyddocâd i'r stori 'tŷ bwganod'?
- Sut gwnaeth Bea addasu i'w hamgylchiadau newydd?

Gweithgaredd 2

Gellid defnyddio'r adnodd i astudio'r gwahaniaethau rhwng gwahanol fathau o ffynonellau cynradd. Gwrandewch ar [Glip Sain: Bea Green – Estron-elynn](#) ac archwilio ffynhonnell hanesyddol 7 (Cerdyn Estron-elynn a Charcharor Bea Green). Dylid annog dysgwyr i gwestiynu'r gwahanol wybodaeth a roddir gan y ddwy ffynhonnell. Gallai dysgwyr ysgrifennu pum darn pwysig o wybodaeth o'r hanes llafar a ffotograff y ddogfen. Sut mae'r dogfennau yn ategu ei gilydd? A oes unrhyw beth yn gwrthdweud ei gilydd, a sut mae modd esbonio'r rhain?

Dylid nodi nad yw'r ffynonellau yn fwy neu'n llai defnyddiol na'i gilydd, ond maen nhw'n cynnwys gwybodaeth wahanol a all ddysgu gwahanol bethau i ni am y gorffennol.

Gweithgaredd 3

Gellid defnyddio'r adnodd i archwilio syniadau o wahaniaeth a pherthyn. Gwrandewch ar [Glip Sain: Bea Green – Estron-elynn](#) a [Chlip Sain: Dorothy Fleming – Estron-elynn](#) a'r disgrifiad byr o'r statws estron-elynn yn ystod yr Ail Ryfel Byd. Beth oedd yn ei olygu i fod yn 'estron-elynn'? Sut byddai'n teimlo i gael eich ystyried yn 'estron-elynn' mewn gwlad newydd ac anghyfarwydd? A oedd cyfiawnhad dros ddefnyddio'r term hwn?

Cwestiynau defnyddiol eraill:

- Sut gwnaeth Bea a Dorothy ymateb i gael eu categorio fel 'estron-elynn'?
- Sut ymatebodd eu cyfoedion ac eraill o'u cwmpas?

- Pam y gallai plant o dan 16 oed gael eu heithrio rhag cael eu dosbarthu fel 'estron-elyn'?

Gweithgaredd 4

Gwylwch [Glip Fideo: Bea Green – Cyrraedd Cymru](#) a gwrandewch ar [Glip Sain: Bea Green – Estron-elyn](#) a [Chlip Sain: Dorothy Fleming – Estron-elyn](#). Gofynnwch i'r dysgwyr ddewis un o'r bobl o'r gymuned leol yng Nghymru wnaeth Bea neu Dorothy eu cyfarfod:

- Cyd-ddisgybl
- Athro ysgol
- Arweinydd GirlGuides Bea
- Heddwlas lleol
- Y saer lleol (a wnaeth y gwelyau yn stori Bea)

Gofynnwch i'r dysgwyr ysgrifennu monolog (araith ar gyfer un cymeriad) byr sy'n esbonio sut ymatebodd y person pan gyrhaeddodd Bea neu Dorothy y gymuned leol. Gallai ddechrau fel hyn:

'Heddiw sylwais ar berson newydd yn y dref. Ei henw yw...'

Rhannwch y monologau gyda gweddill y dosbarth. Dylid neilltuo amser ar ddiwedd y wers i fyfyrwyr ar ymatebion creadigol y dysgwyr.

Gweithgaredd 5

Gellid defnyddio'r wers i herio cynrychiolaeth a derbyniad ffoaduriaid. Gwrandewch ar [Glip Sain: Bea Green – Gwrth-semitiaeth](#) ac edrychwch ar ddiffiniad gweithredol Cynghrair Rhyngwladol Cofio'r Holocaust o wrthsemitiaeth. Gofynnwch i'r dysgwyr am eu hargraffiadau cyntaf o stori Bea. Oedden nhw'n synnu? Pam? Gofynnwch i'r dysgwyr fyfyrwyr ar yr hyn y gallwn ei ddysgu o'r gorffennol er mwyn ei weithredu heddiw.

Cwestiynau defnyddiol eraill:

- Sut allwn ni groesawu a chefnogi ffoaduriaid yn ein cymunedau ein hunain?
- A fyddai ymatebion pobl o ffoaduriaid yn eu cymuned bob amser yn gadarnhaol?
- Beth allwn ni ei wneud i herio ymatebion negyddol?